

Crna Gora

SKUPŠTINA CRNE GORE

-Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje -

Broj 00-63-10/24- 17/24 ; EPA : 240 XXVIII

Podgorica, 17. maj 2024. godine

Na osnovu člana 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore, sa Desete sjednice održane 11. aprila 2024. godine i 15. sjednice održane 17. maja 2024. godine, podnosi

Izveštaj

sa Kontrolnog saslušanja na temu:

„Preispitivanje predloga odluke o opravdanosti implementacije terminala za tečni gas (LNG) u Luci Bar kroz prostorni plan Crne Gore i dobijanje dodatnih informacija po ovom pitanju“

I Na osnovu člana 75 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na Osmoj sjednici, održanoj 16. februara 2024. godine, sa osam glasova „ZA“ i dva¹ glasa „UZDRŽAN“ donio je Odluku o održavanju kontrolnog saslušanja **Janka Odovića**, ministra prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, **Vladimira Martinovića**, ministra turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, **Danila Šaranovića**, ministra unutrašnjih poslova i **Saše Mujovića**, ministra energetike i rudarstva, na temu: „Preispitivanje predloga odluke o opravdanosti implementacije terminala za tečni gas (LNG) u Luci Bar kroz prostorni plan Crne Gore i dobijanje dodatnih informacija po ovom pitanju“.

Saslušanju su prisustvovali: Janko Odović, ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Majda Adžović i Marina Izgarević Pavićević, državne sekretarke u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Nevena Jovović, v.d. generalne direktorice Direktorata planiranje prostora u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Branka Nikić, samostalna savjetnica I u Direkciji za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova u Direktoratu za građevinarstvo u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine i Andrej Nedović, stručni saradnik u Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine; Saša Mujović, ministar rudarstva i energetike, Zorana Sekulić, generalna direktorica u Ministarstvu rudarstva i energetike; Miodrag Bešović, direktor Direktorata za zaštitu i spašavanje u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Balša Bajagić, v.d. generalnog direktora Direktorata za ekologiju i Brankica Cmiljanović, načelnica Direkcije za unapređenje životne sredine u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera.

II **Branislav Nenezić**, član Odbora i podnosilac Inicijative, dao je uvodno obrazloženje i saopštio razloge za podnošenje Inicijative. Podsjetio je da su u maju 2023.

¹ Drugi uzdržani glas je glas zamjene člana Odbora.

godine Vlada Crne Gore i predstavnici američkog Enerflex Energy Systems i Wethington Energy Innovation potpisali Memorandum o izgradnji terminala za uvoz tečnog prirodnog gasa i instalaciji termoelektrane na gas u Baru, kao i da je Nacrtom prostornog plana Crne Gore do 2040. godine, koji je na javnoj raspravi, planirana izgradnja LNG terminala u Luci Bar, gasne elektrane i pratećih gasnih infrastruktura. Naveo je da smatra da je ovaj projekat neopravdan i nepotreban kako zbog uticaja navedene infrastrukture na zdravlje građana, životnu sredinu i klimu i opravdane bojazni od nesreća, koje se u posljednjih 30 i više godina dešavaju na LNG terminalima, tako i zbog činjenice da se projekat planira na nepunih pola kilometra od naselja i uz skladišta drugih opasnih hemikalija. Istakao je da jačanje uvozne zavisnosti od gasa ne treba da bude budućnost Luke Bar i Crne Gore i da su rizici vezani za zdravlje i bezbjednost građana, dostizanje klimatskih ciljeva, ekonomsku dobit grada i države veliki i diskutabilni. Podsjetio je i da je Evropska unija naložila izbacivanje fosilnih goriva iz upotrebe do 2050. godine radi postizanja klimatske neutralnosti.

Ukazao je da je, imajući u vidu da je Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene nadležnost Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, koje je zaduženo za politiku upravljanja opasnim hemikalijama, da je dio Poglavlja 27 i civilna zaštita koja je u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, da je Poglavlje 15 - Energetika nadležnost Ministarstva rudarstva i energetike i da su zajedno dio EU pregovaračkog Klastera 4 – Zelena agenda i održivo povezivanje, bilo neophodno saslušati ministre nadležne za ove oblasti.

Na kraju uvodnog izlaganja je, citirajući izjave predstavnika stručnog tima koji su radili na izradi Nacrta prostornog plana Crne Gore sa javne rasprave održane u opštini Bar 12. marta tekuće godine, pitao da li će konačnu odluku o izgradnji LNG terminala imati Milojko Spajić, predsjednik Vlade Crne Gore? Zatim, da li je urađena procjena bezbjednosti, odnosno da li iko može da garantuje da izgradnja ovog terminala neće potencijalno ugroziti živote i zdravlje građana u opštini Bar? Da li bi, imajući u vidu rast troškova života u sredinama gdje se grade LNG terminali, moglo doći do migracija stanovništva iz opštine Bar? Šta znači jedan kontejner na pruzi Beograd-Bar u koji je ukapan LNG? Da li je Ministarstvo unutrašnjih poslova, u okviru svoje nadležnosti, preduzelo sve neophodne mjere bezbjednosti u cilju zaštite života i zdravlja građana u opštini Bar? Da li Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, ima pripremljen plan aktivnosti prilagođavanja novim gorivima? Kakva se poruka šalje hotelijerima, postojećim i potencijalnim investitorima ukoliko u opštini Bar dođe do izgradnje LNG terminala?

Janko Odović, ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, u svom izlaganju naveo je da je ovo Ministarstvo nadležno za sprovođenje energetske politike koje utvrdi Ministarstvo energetike i rudarstva. Ukazao je da je tokom trajanja javne rasprave pojašnjeno da se u Nacrtu plana daje strateška mogućnost razvoja gasovoda u Crnoj Gori, u skladu sa potencijalnim razvojem gasovoda u državama u okruženju i razvoja infrastrukture u Crnoj Gori, a da bi se pojedinosti u vezi detaljnijeg planiranja definisale kroz poseban planski dokument i prateću stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu. Zatim je

na prikazu mape potencijalne lokacije LNG terminala, predstavio mogućnosti snabdijevanja gasom na osnovu izvoda iz planske dokumentacije i ukazao da je brdo Volujica prirodni štit opštine i luke u slučaju nepredviđenog ekološkog incidenta i naveo da su svi domaći i međunarodni standardi u domenu zaštite života, zdravlja i bezbjednosti građana ispoštovani. Saopštio je da će Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine postupati shodno odlukama i politikama Vlade Crne Gore, a sve u saradnji sa Skupštinom Crne Gore i uz poštovanje preuzetih međunarodnih obaveza Crne Gore, kao i standarda u oblasti zaštite životne sredine. Naglasio je da će Ministarstvo na čijem je čelu preduzeti sve neophodne korake i mjere kako bi se spriječilo da do bilo kakvog ekološkog incidenta dođe.

Saša Mujović, ministar energetike i rudarstva, saopštio je da se informacije koje posjeduje Ministarstvo u vezi sa projektom LNG terminala baziraju na Memorandumu o razumijevanju potpisanim 12. maja 2023. godine između 43. Vlade Crne Gore, firme Enerflex Energy Systems i Wethington Energy Innovation u pogledu pružanja podrške unaprijeđenju energetske infrastrukture u Crnoj Gori. Naglasio je da je Memorandum neobavezujući akt, jer predstavlja samo mogućnost za saradnju u određenoj oblasti. Istakao je da se u Memorandumu navodi da se projekat može realizovati tek nakon dostavljanja Studije o procjeni uticaja na životnu sredinu i „cost-benefit“ analize. Iskazao je mišljenje da izgradnja LNG terminala u Luci Bar ne bi trebalo da ima negativne implikacije već da bi njegovom gradnjom došlo do ostvarivanja ekonomskih benefita. U svom izlaganju se osvrnuo i na prednosti i mane postojanja gasnih elektrana u energetskom sistemu i izrazio stav da Crna Gora ne treba da gradi ove elektrane, ali da bi takve elektrane, koje ne bi ugrožavale životnu sredinu i koje bi bile finansirane od strane investitora, podržao zbog značaja koje bi one imale za energetski sektor Crne Gore. Na kraju izlaganja je konstatovao da je gradnja LNG terminala dobra opcija koju treba podržati i podsjetio na preuzete međunarodne obaveze Crne Gore o skladištenju nafte i gasa na period od 90 dana.

Miodrag Bešović, direktor Direktorata za zaštitu i spašavanje u Ministarstvu unutrašnjih poslova, informisao je da je Evropska komisija saopštila da su ispunjeni kriterijumi koji se odnose na potpoglavlje civilna zaštita, te da se sistem zaštite u Crnoj Gori gradi na osnovu metodologije propisane od strane Evropske unije. Naveo je kako je neophodno pripremiti Pravilnik koji bi se ticao upotrebe gasa, nakon čega bi se mogli pripremiti tehnički uslovi za izgradnju LNG terminala.

Balša Bajagić, v.d. generalnog direktora Direktorata za ekologiju u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, informisao je da će se mjere zaštite od buke pripremiti kad do gradnje terminala dođe, a u skladu sa važećim zakonima.

Tokom rasprave postavljena su brojna pitanja i iskazani stavovi i mišljenja. Navedeni su razlozi zbog čega brdo Volujica ne može biti prirodni štit opštini Bar, govoreno je o svim aspektima koje jedna „cost-benefit“ analiza treba da sadrži, o potrebi razvoja jasne komunikacione strategije o koristima ili manama gradnje ovog terminala, o nužnosti završetka Nacionalnog energetskeo-klimatskog plana (NECP) kako bi strategija energetskeo razvoja Crne Gore bila jasnija, o potrebi ispunjavanja svih neophodnih ekoloških,

bezbjednosnih, zdravstvenih i svih drugih pretpostavki prije gradnje LNG terminala u opštini Bar i navedeno da bi ekonomski benefiti gradnje ovog terminala za ovu opštinu bili značajni, ukoliko bi navedene pretpostavke bile ispunjene. Bilo je riječi o turističkim mjestima u Evropi gdje postoje LNG terminali, o razlozima zbog čega je opština Bar izabrana kao lokacija za gradnju navedenog terminala, o mjeranju kvaliteta vazduha u opštini Bar, o postojećim ekološkim problemima u opštini Bar.

III U raspravi su učestvovali poslanici: Branislav Nenezić, Oskar Huter, prof. dr Aleksandra Despotović, Momčilo Leković, Vladislav Bojović i dr Dejan Đurović, predsjednik Odbora.

Tokom rasprave postavljena su brojna pitanja i iskazani stavovi i mišljenja, koji se mogu rezimirati na sljedeći način:

- Da li bi u slučaju gradnje LNG terminala isti bio završen do 2030. godine i da li bi se do 2050. godine mogla dostići karbonska neutralnost;
- Da se izgradnjom LNG terminala dolazi u rizik od eksplozije;
- Da je trend u Evropi zatvaranje gasnih elektrana;
- Da se namjene površina u PPPN za obalno područje i Nacrtu PPCG-a razlikuju u dijelu koji se odnosi na izgradnju LNG terminala;
- Da li postoji kruzer destinacija na kojoj je ujedno izgrađen i LNG terminal;
- Da li će gradnja LNG terminala imati pozitivne ili negativne implikacije na turizam u opštini Bar;
- Koje su do sada preduzete mjere u cilju zaštite građana, a tiču se gradnje LNG terminala u opštini Bar, te ako nijesu koje se planiraju;
- Ukazano je na važnost bezbjednosti života i zdravlja građana Bara i dati predlozi da Bar bude zdravstveni, kulturni i naučni centar juga Crne Gore i važno saobraćajno čvorište;
- Da li je izgradnja LNG terminala u suprotnosti sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan;
- Da li je urađena Studija izvodljivosti izgradnje LNG terminala u opštini Bar, odnosno ako nije da li je u fazi izrade i ko je priprema;
- Na koji način bi izgradnja ovog terminala uticala na brodove;
- Da li bi izgradnja gasne elektrane u opštini Pljevlja imala pozitivne efekte na tu opštinu.
- Konstatovana je neophodnost pripreme komunikacione strategije, analiza potencijalnih rizika i „cost-benefit“ analize.
- Ukazano je na važnost istraživanja staništa podmorja koja sprovodi Institut za biologiju mora iz Kotora.

Odbor je sa osam glasova „ZA“ utvrdio i odlučio da predloži Skupštini da usvoji sljedeće:

ZAKLJUČKE

1. Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore da kroz izradu Nacionalnog energetskog ili klimatskog plana jasno definiše izvore energije koji ne utiču na bezbjednost i zdravlje građana, shodno EU direktivama i standardima.
2. Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore da prije utvrđivanja Predloga Prostornog plana Crne Gore do 2040. godine uradi Komunikacionu strategiju, Analizu potencijalnih rizika i „Cost-benefit“ analizu izgradnje LNG terminala i nakon utvrđenih nalaza u ovim dokumentima definiše namjenu predmetne površine.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine Crne Gore određen je dr Dejan Đurović, predsjednik Odbora.

Izlaganja sa sjednice sadržana su u zapisniku, čiji je sastavni dio i audio zapis.

PREDSJEDNIK ODBORA

Dr Dejan Đurović

